

виховного процесу в школі та ВНЗ. №1 (13). Рівне: РВЦ МЕРУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2015. С. 45–51.

3. Калько А. Д., Глушкова Т. С. До аспектів професійної та практичної підготовки фахівців туристичної сфери. Матеріали Міжн. наук.-практ. конф.-ції з нагоди 5-ої річниці створення кафедри туризму та готельно-ресторанної справи у Національному у-ті водного господарства та природокористування (15-17 березня 2018 р.). Рівне, 2018. С. 331–333.

4. Природничо-географічний. Історія створення та формування факультету. URL: <https://www.megu.edu.ua/uk/prirodnicho-geografichni> (дата доступу: 15.03.2020).

Ахмедов Б. М.

аспірант кафедри фізичної географії

Мельнічук М. М.

к.геогр.н., доцент,

доцент кафедри фізичної географії

Східноєвропейського національного

університету імені Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

ЗМІНИ У СТРУКТУРІ ЗЕМЕЛЬНОГО ФОНДУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Найважливішою складовою природно-ресурсного потенціалу Волинської області є земельні ресурси. В умовах сьогодення земля як національне багатство країни «виконує» функцію природного ресурсу, територіального базису та основного засобу виробництва. Процес використання земель є надзвичайно інтенсивним, проте, у різних галузях господарства неоднаковим і може мати різне значення у процесі їхнього функціонування. Усі категорії земельних ресурсів незалежно від їхнього цільового призначення, цільового використання й власності складають єдиний земельний фонд.

Земельний фонд – сукупність земель у державі всіх форм власності і категорій. Відповідно до ст. 18 Земельного Кодексу України до земель України належать усі землі в межах її території, в тому числі острови та землі, зайняті водними об'єктами [4]. Згідно трактувань Енциклопедії сучасної України Земельний фонд України, це землі в межах території України незалежно від форм власності, цільового призначення, правового режиму, господарського використання [3].

Розмір земельного фонду виступає критичним фактором розвитку території. Тому максимально ефективне використання землі є одним з

ключових принципів раціонального використання територій, а розмір і структура земельного фонду – одним із найважливіших факторів розвитку.

Виявлення змін у структурі земельного фонду є актуальним не лише на національному, а й на регіональному рівнях. Тому детальніше розглянемо структуру земельного фонду Волинської області. Важливим є аналіз земель за основними видами та угіддями як в просторовому так і часовому аспектах.

Станом на 1995 р. площа земель сільськогосподарського призначення у Волинській області складала 1101,1 тис. га. В динаміці прослідковуємо дещо скорочення земель даного призначення: 2000 р. – 1092,0 тис. га; 2005 р. – 1086,9 тис. га; 2010 р. – 1083,0 тис. га. 1063,6 га становлять землі сільськогосподарського призначення у 2017 році [5]. Отже, площі сільськогосподарських земель за даний період скоротилися на 37,5 тис га.

Площа відкритих заболочених земель скоротилася на 3,1 тис. га. Землі під водою зросли на 2,5 тис. га. Позитивним, передусім, для еколого-географічної ситуації в регіоні є те, що землі зайняті під лісами та лісовкриті площі в динаміці мають тенденцію до збільшення. У 1995 році у структурі земельного фонду області ліси та лісовкриті площі склали 678,2 тис. га, за 22 роки зросли на 19,4 тис. га і відповідно станом на 2017 рік зайняли 697,6 тис. га. Забудовані землі у 1995 р. займали 57,4 тис. га земельного фонду області. В подальшому в динаміці відбувається їх зростання: у 2005 р. – 57,0 тис. га, у 2010 – 59,2, у 2017 році під забудованими землями зайнято 61,6 тис. га (табл. 1.).

Таблиця 1

Землі Волині [5]

Рік	1995	2000	2005	2010	2017
Всього земель	2014,4	2014,4	2014,4	2014,4	2014,4
Землі сільськогосподарського призначення	1101,1	1092,0	1086,9	1083,0	1063,6
Ліси та лісовкриті площі	678,2	687,8	691,8	695,1	697,6
Відкриті заболочені землі	118,8	116,1	116,0	116,7	115,7
Забудовані землі	57,4	57,0	57,0	59,2	61,6
Землі під водою	43,0	45,0	45,6	45,4	45,5
Інші землі	15,9	16,5	17,1	15,0	30,4

За останні більше, ніж 20 років у структурі земельного фонду Волинської області прослідковуємо як зростання так і зменшення площі земель залежно від їх категорії у земельному фонді області.

За статистичними даними станом на 2017 р. [5]. основу земельного фонду Волинської області становлять сільськогосподарські угіддя – 1063,6 тис. га (52,8 % до загальної площі території), під лісами і лісовкритими площами зайнято 697,6 тис. га (34,6 %), відкриті заболочені землі складають 115,7 (5,7 %), під забудованими землями – 61,6 тис. га (3,1 %) території області, землі під водою становлять 45,5 тис. га (2,3 %) та на інші землі припадає 30,4 тис. га (1,5 %).

Структуру земельного фонду Волинської області (2017 р.) відображає рис. 1.

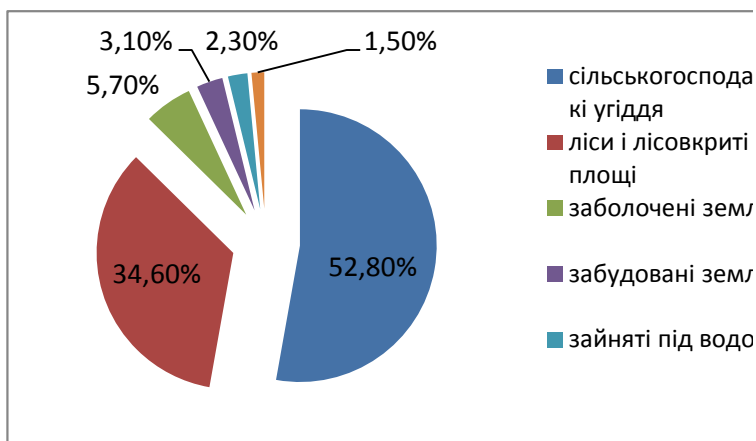

Рис. 1. Структура земельного фонду Волинської області (2017 р.) (%)

Земельний фонд області станом 2018 року становить 2014,4 тис. га, з них 1047,6 тис. га або 52 % займають сільськогосподарські угіддя [2], що свідчить про високий рівень сільськогосподарської освоєності земель. Структура сільськогосподарських угідь регіону подана у таблиці 2.

Співвідношення сільськогосподарських угідь засвідчує характер використання землі на регіональному рівні. Тому й важливо оцінювати частку й розміщення основних складових частин сільськогосподарських угідь, таких, як рілля, багаторічні насадження, сіножаті та пасовища. Сільськогосподарські угіддя займають 52 % від загальної площі території. Їх площі у межах області розподілені нерівномірно. Використання земель регіону значною мірою зумовлено ґрунтово-кліматичними умовами. У структурі сільськогосподарських земель Волинської області головну роль відіграють орні землі (рілля). Їх частка в структурі земельного фонду найвища в південних лісостепових районах, що пов'язано із рівнинним рельєфом, поширенням опідзолених та чорноземних ґрунтів, достатньою

кількістю тепла й вологи. У північних районах області частка орних земель у їх структурі не перевищує 20 % [2]. Сільськогосподарські угіддя є основою земельно-ресурсного потенціалу.

Таблиця 2

Структура сільськогосподарських угідь Волинської області (2018 р.) [2]

Сільськогосподарські угіддя з них:	усього, тис. га	% до загальної площі території
-рілля	672,3	33
-перелоги	-	-
-багаторічні насадження	11,7	0,6
-сіножаті	161,8	8
-пасовища	201,7	10
Усього сільськогосподарські угіддя	1047,5	52
Загальна територія	2014,4	100

Загальна площа земель Волинської області з 1995 року залишилася незмінною (2014,4 тис. га). Про високий рівень сільськогосподарської освоєності земель свідчить частка ріллі (33,4 %).

Таким чином, у структурі усіх земель у межах території Волинської області незалежно від розмірів та типу господарського використання зміни, що відбулися не є принциповими. Земельні ресурси, що виходять із поняття про земельний фонд є значимими у структурі природно-ресурсного потенціалу Волинської області. Відповідно область належить до регіонів із відносно збереженими природно-територіальними комплексами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Грицик В., Конарський Ю., Бедрій Я. Екологія довкілля. Охорона природи: навч. посіб. К. : Кондор, 2009. 292 с.
2. Екологічний паспорт Волинської області за 2018 р. URL: <https://voladm.gov.ua/article/ekologichniy-pasport-volinskoyi-oblasti-za-2018-rik/> (дата доступу: 20.03.2020).
3. Енциклопедія сучасної України. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=15948 (дата доступу: 19.03.2020).
4. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III. Відомості Верховної Ради України. 2002. Додаток до № 3-4. URL: http://uk.wikipedia.org/wiki/Земельні_ресурс (дата доступу: 19.03.2020).
5. Статистичний щорічник Волинь – 2010. Головного управління статистики у Волинській області за ред. / М. І. Мотиль. Луцьк, 2011. 569 с.